

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEIPARÆ, ET S. LUCÆ

Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS manè diſcutienda, in Scholis Medicorum, die Lunæ, decimo-tertio Aprilis Anni M. DCC. XXXIII.

M. EMMANUELE-MAURITIO DU VERNEY, Doctore Medico, Præſide.

An Panis jurulentus ad ſpiſſitudinem glutinoſam percoctus inſalubris?

I.

UM peraguntur liberè corporis functiones, tunc ſanum eſſe judicatur. Dulciſſimum bonum ſanitas. Ejus pretium carendo meliùs quàm fruendo ſentitur, jactura doloribus ſolet variis aggravari : infelicem prorsùs eum dicas qui amiſit, niſi Religione fultus animi vigorem è corporis debilitate eruat. Prudentiæ eſt ſanitatem, quantùm licet, tueri. At fortaſſe tenuior videbitur noſtra quæſtio, nec ſatis digna quæ Medici attentionem poſtulet. Parva, inquient, negligere ſatiùs, nec eum decet ad minuta deſcendere, cujus ars tam latè patens circa grandia potiùs, & magis neceſſaria debet occupari. Hæc non facilè objiciat qui Medicinæ naturam per-

ſpexerit : nec parvum dicat quidquid lædere ſanitatem poteſt. Non vileſcit Medicus ſi de minimis rectè & appoſitè dixerit. Creator ipſe cum ſyderum motus, æſtus marium, univerſi orbis corpora regat & moderetur : tamen ſine Summæ Majeſtatis offenſione etiam capillos capitis noſtri numerat. Dei miniſter, tantum exemplar, quà licet, æmulans, nullam obſervationem reſpuat quæ cum utilitate conjuncta ſit; nec alta ſolùm & nobilia inveſtiget, ea quoque diſquirat quæ vulgaria videntur. Idem ſcopus in utriſque, quid humano corpori bonum, quid contrarium, expendere. Quæſtionem ſeligimus non operoſam intricatamve, ſed expeditam & facilitate allicientem ſuâ. Etſi talia non magni referre videantur, ſaltem probant quædam poſſe in ſingulis notari; porrò ſcientia Medici in obſervatione poſita eſt. A parvis quandòque ad majora conſcenditur. Ex pluribus comparatis exurgere poteſt utilis cognitio. Si quis vel inania modò ingenioſè tractet, laudi tribui ſolet; cur vitio verteretur, quòd res ad incolumitatem pertinentes ſcrutemur accuratiùs? Fatemur præſens argumentum & ſimilia, licèt generalis uſûs, cauſariis præcipuè, aut è morbo refici incipientibus, ſanis verò minùs attendenda. Ut autem mala etiam gravia ſpernere viri fortis eſt : ita Medici ſapientis etiam levia cognoſcere, obſervare, præcavere, aliis, ut caveant, indicare. Præterea quæ levia per ſe & etiam ferè nulla ſunt, ſi ſæpius renoventur, ſi quotidiè recidant, ingraveſcunt & periculoſa evadunt. Quid autem frequentius uſu cibi de quo agitur. Medici officium eſt cautiones pro rei gravitate adhibere, ſi periculum urgeat, ſi inſignis noxa timenda ſit, ſedulò & ſine morâ præoccupet. Si levis eſt metus, ſi non niſi ſucceſſu temporis immineat labis diſcrimen, prudenter advertat, & paulatimmorbis ob ices ponat.

II.

QUÆRES à quo pendeat functionum facilitas in quâ modò ſanitatem ſtatuimus. Nimirùm ab æquabili & ordinato liquorum circuitu, hic autem niſi poſitâ ſanguinis craſi conveniente ſtare non poteſt. Quidquid ſanguinis indolem genuinam fovet & ipſius liquorumque ex eo manantium liberum tuetur per vaſa itum reditumque, ſanitati favere meritò credas. Contra, quod ſanguini noxam inferre, quod chyli confectionem retardare & liberam diſtributionem impedire aptum eſt, plùs minùs ſanitati nocet. His attendere prout rei natura poſtulat, Medici partes ſunt. Placuit veteribus quæcumque corpori humano nocere vel prodeſſe idonea ſunt, non-naturalia nuncupare. Inter cætera plurimùm poſſe alimentorum delectum nemo negaverit. Inde conficitur chylus ſanguini reparando allaborans : dum enim circuit ſanguis, & omnium univerſi corporis humorum materiam ſuppeditat, dum vaſis ipſius & canalibus qui motu aſſiduo deteruntur reſarciendis inſervit, quotidiano nutrimento opus eſt, quod digeſtionis ope in ſubſtantiam corporis faceſſat. Novo in dies chylo appellente, novus quoque ſanguis procreatur. Hujus gelatinoſa pars, lympha nutritia, per extremitates arteriarum ſive poroſas, ſive in vaſcula lymphatica abeuntes, lateribus vaſorum applicatur, & in vacuola interſtitiaque inſeritur, ſic renovantur perpetuò ſolidorum ſtamina. E ſanguine etiam ſecerni multiplicis indolis liquida omnibus compertum eſt. Nempè per tubulorum ad incredibilem uſque exilitatem glomeratorum replicatorumque gyros & an-

fractus diversè premitur, citiùs tardiùsve impellitur, & particulas diversæ molis, figuræ variæ, pro incerniculorum quæ offendit, varietate, hîc, illic deponit. Cibi necessitatem famis sensus indicat. Hic in sanis vividus est, & necessitati corporis accommodatur ; in ægris inordinatus, quandóque ultra modum augetur, sæpiùs verò retunditur. Ejus loco deliquia, virium defectum prostrationemve non facilè reparabilem plerúmque significant. Tunc vitiatis, ut contingere solet, humoribus, ac speciatim liquore gastrico, alimentorum digestioni via præcluditur, quæ maximi momenti est.

III.

CIBUS nullus Pane usitatior, nullus salubrior. Hunc appetere signum sanitatis est ; fastidire morbi indicium. Cerealia, frumentum præsertim (ex eo conflatus Panis optimus) non ut animantium carnes redundant sulphuribus. Non leguminum ad instar crassiori substantiâ constant. Non oleum more aqueis turgent particulis. Friabilia sunt, levia, solvi, ac dividi habilia, facilè in pollinem reducuntur. Hinc citiùs cremorem educas. Panis sit mollis, nec humidus, nec siccus, ex farinâ purâ, novâ & benè subactâ : hic in chylum converti aptissimus. Ad conficiendum Panem multas subit farina præparationes. Harum ope ad convenientem in ventriculo coctionem recipiendam disponitur. Primò molâ pistrinove tundi, teri, dividi farina debet ; debet Panis ventriculi motu, non immenso illo & incredibili quem ipsi affingere placuit, sed mediocri & placido, versari, agitari, attenuari. Aquâ postmodùm affusâ farina diluitur ; Panem succo salivali & gastrico imbui necesse est. Hunc succum si putes fermenti lenis, nec à statu sano abhorrentis vicem gerere (absit verbo invidia) nonne pastam priùs oportuit verè fermentari quàm clibano committatur. Demum moderato clibani calore coquitur, perficitur ; ventriculi calorem digestioni non inutilem admodùm verisimile. Ex dictis colligitur Panem inter eupepta alimenta recensendum.

IV.

APUD varias gentes præcipuè autem apud nos, in usu positum est Panem vel ex aquâ, sive cum carnibus, sive cum oleribus, adjuncto butyro, &c. vel ex lacte coquere. Scilicet ut calore resolutus digestioni aptior evadat. Illud edulii genus non ad delicias tantum modò comparatum ; ad sanitatem etiam conferre, maximè in debilibus, fatemur. Nec ignis operam recusare in animo est : sed time ne ex amico hostis fiat. Ejus officio utere ; necessarium est. Cave autem ne vehementiùs agat. Cave ne protrahatur longiùs periculosi officii usura. Quod moderatum profuisset, quod blandè initio affecit, cane pejus & angue, intensiori aut diuturniori nocebit actione. Curandum ut Panis integrantes partes convellantur paululùm, leviter ab invicem dimoveantur ; ita ut laxiùs junctæ remaneant : Id obtinebis si Panis superficiem, trans patinæ poros, calor igneus paulatim & per gradus penetret, & intra ipsius compagem se se, ut par est, insinuet. Itaque coquentis manus offarum latera alternatim igni opportunè objiciat. Nunc subjacentia supravertat ; mox superiora versùs patinæ infima declinet. Panis substantiam plus æquo dissolvi non sinat ; ne in pulticulam spissiorem aut potiùs in gluten viscumque degeneret. Ignem puta armamentarium quoddam mille jaculis telisve fœtum. Si nimiâ coctione liberior detur aditus, quâ datâ portâ ruent & incendia pa-

rabunt. Mitto ſtrages à ſalibus carnium evolutis, à butyri lactiſve evecto ſulphure procreandas. Panis ſolius habeatur ratio. Si partes aquoſæ avolent, ſi affatim irruperint igneæ, paſtæ ſpeciem præ denſitate tantùm non exhibebit. Hæc in ſanguinem pro mollibus tenuibuſque particulis ſuccos deferet indigeſtos; pro balſamicis & gelatinoſis acria quædam & velut pungentia ſpicula concitandis ſulphuribus & ſalibus idonea. Ventriculi motus non bene verſat moleculas frangi renitentes ac firmiùs cohærentes. Difficilè coquet partes rigidas, liquore orbatas. Fibræ ab aduſtis, ab igneis, ſi quæ ſuperſint, partibus irritabuntur. Cum enim pro ſummâ tenuitate & pernicitate Panis intima pervadant; non facilè egredi, verùm aliquas forſan in angulis meatibuſque reſiduas deliteſcere non immerito ſuſpicaberis. At etiamſi vix ullas omnino poſt certum temporis ſpatium remanere contendas, certè inhærere ardoris reliquias fatearis neceſſe eſt. Quem inde chylum expectes? nempè lenteſcentem, ad phlogoſim propenſum, & inteſtinis infarctus, moleſtias, tumultus illaturum. Mirari deſine, ſi conſequantur nauſeæ, cardialgiæ, ructus, borborygmi, ventris tormina, flatus, paroxyſmi febriles, multiplex animalis œconomiæ depravatio. Nec fallaci coquorum arti credideris. Hæc ſæpe irritamenta gulæ proponens, celat ſub arridentibus palato ferculis latentes inſidias. Nam ſæpe ubi conſumpto jure Panem torrefecerunt, novum jus affundendo gluten diluere ſolent. Sic incipientem coctionem mentiuntur, nimia vitia noxaſque diſſimulantes. Sic exſiccata recoquendo fomites fomitibus adjiciunt. Quin etiam rufa juſcula & aureum colorem referentia menſis offerre amant; nec ſolùm ex carnibus talia eliciunt quæ fornaces liquidas meritò nuncuparis, ea quoque è cruſtis aduſtis ſive penitùs exſiccatis exprimunt. Harum loculi, nota ignis receptacula, ſubtiliſſimis ſcintillulis recipiendis, aſſervandiſque apprimè pares.

V.

FRUSTRA objicies Panem bis coctum & induratum à navigantibus quibuſcumque uſurpari. Hunc morem ex neceſſitate & cibi melioris inopiâ inventum in exemplum trahi non poſſe manifeſtum eſt. A pari carnes fumo induratas & ſale conditas ut diutiùs ſerventur nemo ſalubriores affirmârit. Quod ad uſum ſpectat, qui circa plurimos ægrotantes obtinet; Panem ſenſim ſine ſenſu, jure identidem affuſo, imbuere, dividere, coquere licet; modò ignis lentior mitiorque ſit; abſit ut vituperemus coctionem moderatam in quâ temporis diuturnitas caloris mediocritate compenſatur. Repones hanc vigere apud innumeros conſuetudinem, eos maximè quibus novam quotidie pulticulam coquere per facultates non licet, ut heſternam aut à pluribus etiam diebus aſſervatam iterùm atque iterùm foco ſuperponant. Quid inde eruas? Si prima coctio ſufficiens, ſi perfecta fuerit, ferculum ſequentibus vicibus ultra modum coquetur; ſic minùs ſalubre pro certo evadet. Adde non ſolum Panem, ſed quæ cum eo concocta ſunt fermentari, degenerare, aceſcere, vitiari.

Ergò Panis jurulentus ad ſpiſſitudinem glutinoſam percoctus inſalubris.

Proponebat Pariſiis JOANNES DE DIEST, Altena-Germanus, Baccalaureus Medicus, A. R. S. H. 1733, à ſextâ ad meridiem.

Typis QUILLAU, Univerſitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1733.